

QUARKpoesia o la poesia dins del discurs

Anna Aguilar-Amat

Universitat Autònoma de Barcelona. Facultat de Traducció i d'Interpretació
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
anna.aguilar-amat@uab.cat

Resum

Aquest article descriu el procés de creació d'una Aula de Poesia en el si de la Universitat Autònoma de Barcelona, les reflexions, les persones i les circumstàncies que hi van intervenir, així com els projectes que es van dur a terme. L'activitat va ser concebuda com una recerca sobre la poesia dins del discurs, la subjectivitat poètica en convivència amb la ciència, el punt de vista i la veu dels menys escoltats, i la permeabilitat de les fronteres disciplinars.

Paraules clau: QUARKpoesia; Projecte uniVersos; col·lecció de poesia «Refraccions» (UAB); traducció poesia català-macedoni i viceversa a través de l'anglès.

Abstract

This article describes the process of creating a Poetry Hall within the Autonomous University of Barcelona, the previous thoughts, people and circumstances that were involved, as well as the projects that were carried out. The activity was conceived as an investigation on the effects of poetry into the statement, the poetics of subjectivity in harmony with science, the views and voices less heard, and the permeability of disciplinary boundaries.

Keywords: QUARKpoesia; uniVersos project; «Refraccions» poetry collection (UAB); Catalan-Macedonian and viceversa poetry translation through English.

Sumari

1. Històric	4. Addenda
2. Projectes realitzats	A) Un poema de Magdalena Horvat traduït del macedoni per Anna Aguilar-Amat a través de l'anglès
3. Conclusions	B) Un poema d'Anna Aguilar-Amat traduït al macedoni per Magdalena Horvat a través de l'anglès

1. Històric

En el context del Fòrum de les Cultures 2004, i amb el projecte de conèixer dones poetes vives d'Europa, tres poetes catalanes, Josefa Contijoch, Dolors Miquel i una servidora, amb l'ajut d'unes quantes persones amigues, vàrem fundar l'associació sense ànim de lucre QUARKpoesia. L'esdeveniment al Fòrum, sobre poesia de dones, no va ser exactament el què teníem previst (un '*speaker corner*' amb recitació de poesia de dones ininterrompuda), sinó una taula rodona amb un nombrós públic al qual li havia estat regalada una entrada per visitar l'espai. Tanmateix l'empenta estava feta i QUARKpoesia es va inscriure com a entitat a l'Institut Català de la Dona i es va vincular al Departament de Cultura en Viu de la Universitat Autònoma de Barcelona. Amb l'auspici de Jordi Virallonga de l'Aula de Poesia de la UB, que ja tenia més d'una dècada d'antiguitat, el rector Lluís Ferrer i el Vicerector de Cultura i Estudiants Joan Carbonell, i juntament amb el suport dels tècnics de Cultura en Viu, Xavier Ariño i David Sirvent entre d'altres, QUARKpoesia es va constituir fàcticament com a Aula de Poesia de la UAB.

Tot i que inicialment el primer projecte que es va concebre tenia a veure amb la coneixença de textos de dones europees, el grup no tenia una ideologia feminista sinó més aviat perseguia la visibilitat de les veus (valgui la sinèdoque) menys escoltades: dones, joves, llengües menys traduïdes i iniciatives marginals.

En un moment d'eclosió de la creativitat en llengua catalana, després del període de normalització posterior al franquisme, la frescor de l'aportació de nous conceptes, la recuperació de lèxic local i global, antic i nou, la veu formada i segura dels qui abans mai no s'havien manifestat, o poc, o poc lliurament, esdevenien factors interessants i enriquidors.

Per altra banda, com a organisme dins la Universitat, es pretenia establir un espai expressiu que no estigués vinculat a cap Facultat ni nucli de saber concret. Els esforços d'Aules literàries anteriors havien partit, en general, de les filologies, però, a la cerca de la tercera cultura, la poesia semblava un bon lloc per començar a establir ponts entre les Ciències i les Humanitats. Si es vol veure així, la Facultat de Traducció d'on partia la iniciativa esdevenia una influència, però que es va posar al servei de la internacionalització i l'intercanvi multilingüe i no de l'academicisme.

A partir del segon any d'activitat i durant tres o quatre anys vàrem rebre un pressupost del Vicerectorat (5.000 € anuals) i vàrem sol·licitar i rebre subvencions d'institucions com ara l'Institut Català de la Dona, el Centre Francesca Bonnemaison, la Institució de les Lletres Catalanes, el Ministerio de la Mujer i el Departament de Recerca de la Generalitat. Tots els poetes i col·laboradors de QUARKpoesia van ser sempre retribuïts (modestament) per la seva feina o recitació, car un dels axiomes de l'associació era que l'art no era un *divertimento* gratuït i gràcil, sinó que, en aquest cas, era una participació en la recerca sobre el pensament divergent i la poesia dins del discurs.

Com es comunica a la plana web <<http://pagines.uab.cat/quarkpoesia/>> la motivació del nom QUARKpoesia sorgia de la interrelació entre literatura i ciència que el mateix terme 'quark' conté en el seu origen: és ja popular que el físic Hellmann va posar nom a aquestes partícules elementals a partir d'una obra de

Joyce. També la polisèmia del nom, des del formatge fins a la computació, ens semblava una cruïlla de camins múltiples que desitjàvem.

Tothom podia formar part de QUARKpoesia. Tota idea podia ser expressada. L'única cosa que demanàvem com a requisit és que hi ha hagués un respecte profund, un amor envers la llengua, la que fos que s'utilitzés, amb un protagonisme clar, és clar, del català.

2. Projectes realitzats

En el sis anys d'actuació, a més de nombrosos recitals, taules rodones i *performances* diverses, (veieu a la web l'apartat Currículum) vàrem desenvolupar els següents projectes:

2.1. *Europa és una dona: dones poetes joves d'Europa*

Europa és, efectivament, el nom d'una dona que en la mitologia grega és raptada per Zeus. Aquest projecte va néixer de la necessitat d'intercanviar idees poètiques amb altres dones poetes de la Unió i, a ser possible, poetes de llengües perifèriques, ja que la perifèria, la marginalitat o la minoria ens semblava que havia de propiciar una visió més àmplia del món (vg. Aguilar-Amat, 2011). A través de la xarxa Internet i d'informacions diverses vàrem contactar amb poetes de Finlàndia, França, Bretanya, Gal·les, Alemanya, Macedònia, Escòcia, Irlanda... Els poetes, després d'acceptar, enviaven uns textos en la llengua original i en anglès, i, sota l'auspici de professors com Dolors Udina i Carles Biosca, entre d'altres, eren traduïts al català i al castellà per alumnes de Traducció de la FTI-UAB. La Institució de les Lletres Catalanes proveïa diners per als desplaçament dels escriptors, i de vegades ells rebien ajuts dels centres de promoció de la cultura dels seus països d'origen. Un cop arribats els poetes oferien recitals on es llegien o projectaven les traduccions: a la UAB, al Bar Horiginal (C/ Ferlandina 29) i a diversos altres llocs (Institut Goethe, La Rectoria Centre d'Art, Cal Cabrit –Llinars del Vallès– el Centre Francesca Bonnemaison, etc.). En els recitals els poetes convidats, que eren en la seva majoria dones però que incorporaven sempre un percentatge d'homes¹, actuaven conjuntament amb poetes catalans i establien vincles poètics i d'amistat. Una part del resultat d'aquesta feina va ser publicat a la col·lecció «Refraccions» com s'explica més avall.

Tot i que inexacte, un número aproximat de poetes que van entrar en interrelació, tenint en compte el total del conjunt de les activitats, poetes de fora, poetes d'aquí, poetes joves i traductors (i es pot sumar a partir de la informació recollida a la plana web) és d'unes 300 persones.

1. En una època en que la discriminació positiva envers la dona en l'entorn laboral i artístic era al peu del carrer, ens semblava que l'actitud simètrica (discriminació positiva envers l'home) era la correcta. Això va suposar alguns problemes en la col·laboració amb l'espai Francesca Bonnemaison, ja que en les actuacions en aquest centre era prohibida la participació d'homes per la raó esgrimida que xuclaven el protagonisme.

2.2. *Cony de poetes! i Poetes de la vida: dues generacions de poetes dones a Catalunya*

Com ja s'ha expressat, l'objectiu principal de QUARKpoesia era fer visible les veus de col·lectius i de persones que oferien una alternativa complementària al discurs, entenent per discurs el patró canònic imperant en la prosa acadèmica, la comunicació formal i el mètode científic. D'entre aquests, les dones joves era un grup poètic molt potent en aquell moment, ja que, deslliurades de la censura moral gràcies a la tasca de liberalització duta a terme per les generacions anteriors, començaven a fer ús conscient de la llibertat de paraula i de pensament. Fent gala de l'atractiu sexual d'aquest sector, el títol del cicle feia servir una expressió exclamativa catalana que, lluny de focalitzar aquest aspecte, el sexual, pretenia treure-li el pes que podia desplaçar l'atenció del contingut poètic, vivencial, de la paraula de les poetes. El cicle va donar a conèixer autores de la generació dels 70 i 80 que després han estat de gran rellevància en l'esfera poètica catalana. D'aquesta tasca i fent una selecció entre les més joves va sortir un llibre intítulat *Quàntiques! Poesia jove en diferencial femení* que es va publicar a «Refraccions», com s'explica més avall.

Posteriorment al cicle 'Cony de poetes', i no només per rendir tribut a les dones de la generació anterior, sinó per completar la presentació del volum de producció poètica, es va fer un cicle que va reunir en recitals periòdics, poetes de les generacions dels 50 i 60. El títol del cicle, altre cop, feia referència a un tema difícil: 'poeta de la vida' fa referència al 'eufemisme 'dona de la vida' que es refereix a la pràctica de la prostitució. Llegir els propis versos és una mena de despullament espiritual que pot ser més o menys descarnat. Tanmateix, lluny (o no tant) de l'experiència pornogràfica, el poeta mostra, en el despullament, la seva ànima originària, i és per això, una recerca de la honestetat.

Oferir al públic la poesia de les poetes més joves en primer lloc en el primer cicle, i un temps després la de les poetes més grans i més consolidades va permetre entendre com i per quins camins les temàtiques havien sorgit i havien evolucionat.

2.3. *Poesia escènica i interdisciplinar a la UAB*

Conscients de l'esclat a Catalunya i la resta del món d'una oralitat que convertia la recitació en una posada escènica on el poeta ofería al públic la seva 'veritat' psíquica i física, els recitals van ser un objectiu i una aposta clara. La poesia no havia de ser recitada per actors ni constituir en cap cas una impostura que allunyés el públic de l'essència de l'individu creador, i per això tota mena d'estratègia escènica només podia anar encarada a despullar i a desvetllar la part més autèntica del poeta. El lema era que la poesia és honesta, o no és (la qual cosa no té res a veure amb la moral a l'ús, sinó amb l'actitud de sinceritat de la persona).

La vinculació amb el Departament de Cultura en Viu de la UAB permetia una interacció important amb el col·lectiu de joves estudiants. Val a dir que la relació dels estudiants amb la poesia (que en general encara s'interpretava com a «lírica»), era força dissimulada, però tot i així QUARKpoesia va promoure força poetes joves

que després van reeixir com a poetes de nom. El fet de convidar els joves poetes a recitar provocava el treball sobre la recitació i la rapsòdia. L'objectiu era, naturalment, cridar l'atenció del públic no ja sobre el text, sinó sobre el missatge del text, reforçat aquest amb la veu, la forma, el cos, la pausa o l'acceleració, amb el temps.

En el si de la UAB es van desenvolupar diverses activitats com ara:

- Accions poètiques a les Aules: intervencions molt curtes en què s'interrompien en les aules de diverses Facultats de ciències i de lletres per oferir uns poemes i fer publicitat de l'Aula de Poesia QUARK.
- Espectacles interdisciplinaris al Teatre de la UAB: poesia i pallassos, poesia i titelles, poesia i vídeo (al cinema). La interdisciplinarietat no responia només a una comunicació entre disciplines, sinó a un objectiu d'immersió en el magma no classificat i previ a les disciplines. Algunes d'aquestes accions tenien èxit i d'altres no. Un cicle de recitals que es va fer al vestíbul de la Facultat d'Economia va resultar força infructuós, ja que la intimitat i la subjectivitat que aflora amb la poesia foragitava l'estudiant que, en la seva timidesa, prefereix passar desapercebut en les multituds dels concerts. Tanmateix el que es pretenia era, precisament, obrir un espai on l'expressió poètica individual fos possible, i oferir un micròfon com a alternativa a les pintades a les parets, intent que, pensem, va donar els seus fruits.
- Festa Major de la UAB. Al llarg de quatre anys la Festa Major de la UAB ens va proporcionar un escenari que ocupàvem durant tres hores i en el qual la poesia fluïa de manera ininterrompuda. El micro era obert i els estudiants podien si volien, i de vegades ho feien, pujar a dir els seus poemes davant del públic. La participació a la primera festa major va ser temàtica i es va dedicar a la poesia de dones, aplegant totes aquelles poetes amb què havíem contactat i suplint d'alguna manera el projecte inicial del Fòrum. Vam estar recitant durant set hores. La darrera participació (la Festa Major va deixar de celebrar-se de manera oficial l'any 2009) va consistir en una competició lúdica entre els diferents grups poètics de l'esfera catalana (UB, QUARK-UAB, canalles i cia, professors i estudiants). Una altra de les festes es va destinar a la Connexió Vallès, etc.
- Connexió Vallès i Bar Horiginal. Una de les temàtiques desenvolupada també amb motiu de les Festes Majors va ser la connexió de poetes del Vallès Oriental i el Vallès Occidental, entenent que la UAB era un centre neuràlgic de les dues zones. A la connexió geogràfica i arquitectònica (projecte del quart cinturó) volíem sumar o contraposar una connexió espiritual i poètica. Moltes de les activitats que es van desenvolupar a la UAB es repetien a Barcelona al Bar Horiginal, que va actuar com una seu desdoblada de QUARKpoesia gràcies a l'auspici de Ferran Garcia i Josep Pedrals. Les cites continuen essent cada dimecres a les 20.30 h.
- Actes oficials. Com a col·lectiu (i també una servidora a títol individual al servei de la idea) vàrem participar en actes oficials de la UAB com ara l'any de la Física (amb un recital de poetes científics), el premi Martí i Pol de poesia, i la celebració dels 25 anys del Cor de la UAB amb la creació de la lletra d'una Cantata amb música de Xavier Maristany i direcció de Joaquim Vallbé.

2.4. Col·lecció de poesia «Refraccions»

Tot i que ja existia una col·lecció de poesia en el si del Servei de Publicacions de la UAB, arran de la nostra participació en el premi Miquel Martí i Pol que convocava la universitat, va gestar-se una nova col·lecció, promoguda per Rafel Grassa, que pretenia recollir l'esperit de la nova proposta poètica. Amb la col·laboració de Magda Polo, llavors directora del Servei de Publicacions es van publicar vuit volums que destacaven per les seves portades cromàtiques i creatives i que van recollir diversos dels treballs realitzats, els quals es poden consultar a: <http://publicacions.uab.es/llibres/col_leccions_llibres.asp?cols_ID=18>.

En aquesta col·lecció ressalten treballs com ara la poesia del poeta hindú Sameer Rawal, la traducció al català del poeta aragonès Javier Carnicer², la traducció a l'anglès del poeta català David Jou, i els esmentats *Quàntiques!* i *Europa és una dona*, antologies dedicades a la poesia en diferencial femení. El volum *Europa és una dona* acosta al públic català poetes de gran contemporaneïtat de Macedònia (Magdalena Horvat), Finlàndia (Merja Virolainen), França (Michèle Métail), Irlanda (Mary Branley), Escòcia (Anna Crowe) i les agermana amb poetes catalanes com Josefa Contijoch, Teresa Pascual o Ester Xargay.

2.5. Projecte uniVersos i primer taller d'estiu

L'impromptu de QUARKpoesia va voler expandir-se a d'altres universitats per tal de crear una xarxa de cooperació poètica en l'entorn dels països catalans (i després més enllà). Amb el suport de l'equip directiu de la nostra universitat i de la Institució de les Lletres Catalanes (Oriol Izquierdo), es van promoure trobades amb les universitats de Girona (Càtedra M. Àngels Anglada), Vic, València (Begonya Pozo), Mallorca, Universitat de Barcelona (Aula de Poesia i Centre Dona i Literatura), UPF... Els objectius de la xarxa eren gestionar la programació conjunta, establir itineraris per als poetes convidats, crear un premi de poesia universitari... Malauradament a banda de la UAB i la UB els altres grups universitaris, de vegades integrats per professors associats, no tenien un suport suficient dels seus vicerectors respectius i en la majoria de casos no constituïen entitats pròpiament, per la qual cosa una interacció efectiva i democràtica era difícil. Tanmateix es va realitzar un projecte amb gran èxit, el Taller d'Estiu dins l'Escola d'Estiu de la UAB.

Amb la col·laboració de l'ICE (Institut de Ciències de l'Educació, Josep M. Tatjer) i la ILC, més de 20 persones es van apuntar al primer taller sobre la mirada poètica. La UAB va hostatjar a la Vila dos poetes de cada una de les universitats implicades en el projecte uniVersos que havien estat escollits i becats per les diferents universitats, i que van treballar amb altres poetes i estudiants durant una setmana sota el programa següent:

2. En la producció editorial escassament es tradueix del castellà al català, ja que el lector català coneix les dues llengües. Tanmateix la publicació de Carnicer en català va ser un gran impuls per al poeta en la seva terra, l'Aragó i va tenir força repercussió mediàtica.

Cursos d'Estiu 2008. Universitat Autònoma de Barcelona. Taller de poesia (10 persones). Del 14 al 18 de juliol de 2008. 2 crèdits + crèdits d'espai comú interdisciplinari.

14 de juliol de 10 a 14 h. **La mirada poètica (I): l'excursió poètica.** Professors: Santi Borrell / Ester Xargay. La primera hora és una presentació dels tallers de la setmana i del de la mirada poètica en particular. En aquest taller els alumnes es desplacen pel Campus en dos grups i prenen notes poètiques de la interpretació subjectiva de l'entorn. Durant la darrera hora ordenen les seves notes al voltant d'una idea que ha d'originar un poema.

15 de juliol de 10 a 14 h. **La mirada poètica (II): ironia i mirada lúdica.** Professors: Jordi Condal, Carles Hac Mor. Durant la primera hora es llegeixen els poemes originats el dia anterior. Els professors inviten a trobar la vessant irònica dels continguts esbossats el dia abans o bé d'altres de nous.

16 de juliol de 10 a 14 h. **La poesia en l'Art.** Professors: David Ymbernon, Marta Darder. En aquest taller els professors mostren la seva obra i la seva perspectiva poètica de l'art a través de vídeo i altres suports. Els assistents treballen idees artístiques al voltant de la seva poesia en alguna branca plàstica o escènica.

17 de juliol de 10 a 14 h. **Recitació: la poesia com a espectacle auditiu i visual.** Professors: Josep Pedrals, Laura López. Aquest taller es desenvolupa al teatre de la UAB. Els textos s'aprenen de memòria i s'escenifiquen.

18 de juliol de 10 a 14 h. **La posada en escena.** Professors: Tots els professors del curs que vulguin participar-hi. Reciten assistents al curs i professors. De 10 a 11 h: preparació del recital (megafonia, escenari). D'11 a 12.30 h: descans. De 12.30 a 14 h: recital (obert al públic) - **Espai comú interdisciplinari.**

El projecte uniVersos va finalitzar, com tota activitat 'oficial' de QUARKpoesia, l'any 2009 amb el nou equip directiu, el canvi d'orientació del «Vicerectorat de Cultura i Estudiants» al de «Transferència Social», i la situació de crisi econòmica que va començar a patir la societat i la universitat, sense cabuda per a cap partida pressupostària per a la poesia ni altres pensaments divergents.

3. Conclusions

Algunes conclusions o comentaris no exhaustius sobre l'experiència, a títol personal i en l'àmbit de la traducció, són els següents:

El fet de qui tradueix qui, de quin idioma i perquè és un fet polític gens trivial. En general la traducció de prosa està subjecte a criteris 'objectius' com ara el volum de vendes, la ideologia política, la moda o els premis. En el cas de la poesia, si bé els premis rebuts són un factor a tenir en compte, la traducció d'un poeta depèn, de manera força personal, de l'experiència lectora o personal d'un altre poeta. És un fenomen vivencial (tret de les ocasions on la poesia es fa servir com una carta més en el joc de les vanitats). Quan un poeta s'endinsa en la traducció d'un altre poeta experimenta una immersió lingüística i emocional en l'univers personal però també cultural de l'altre. Aquest procés té una intensitat que permet conèixer en poc temps moltes de les claus humanes dels altres pobles. Per això la tro-

bada internacional de poetes és quelcom molt positiu en l'àmbit de la comunicació social i cultural, però també acadèmica.

Un estudi exhaustiu sobre quines llengües han estat traduïdes al català i vice-versa, i l'observança de les llacunes, seria un projecte interessant i important. En un context mundial de desaparició de la diversitat lingüística, fomentar els ponts poètics (és molt menys costós traduir uns quants poemes que una novel·la i molt més fructífer de vegades, ja que arriba ràpidament a l'espectador) és fomentar el respecte i el coneixement i una qüestió de salubritat. Quan es cremen els ponts lingüístics el textos perden significança, i de vegades sabem que això s'ha fet fins i tot expressament, com seria el cas del llibre dels maies o Popol Wu.

És important que els poetes es trobin perquè la connexió humana facilita la comprensió de les llengües i dels textos, i són els poetes vius els qui estan fent vibrar la música espiritual del món avui. I no vull dir amb això que la bona poesia caduqui, però sí que traduir poetes enlletats per la història sense cap altra motivació que no sigui el seu enlletament, no té un resultat tan efectiu ni afectiu. (Vaig haver de dedicar molta estona a explicar perquè Lorca era important a una poeta traductora finlandesa que no veia cap sentit a '*verde que te quiero verde*' ni a la resta de la seva poesia més popular, i els motius que vaig esgrimir eren més històrics i socials que poètics.)

Cal un espai per a la subjectivitat, la genialitat i la llibertat d'expressió en un món globalitzat, i aquest espai troba nom en l'art i en la poesia entesa com a 'creació' (gr. *poiesi*) no restringida únicament a l'àmbit del verbal.

Finalment direm que, tot i que aquest text relata una experiència, l'aventura de QUARKpoesia no s'ha acabat encara.³

4. Addenda

A) *Un poema de Magdalena Horvat traduït del macedoni per Anna Aguilar-Amat a través de l'anglès*

Magdalena Horvat⁴ i l'autora d'aquest article ens vàrem conèixer en un seminari de traducció a Eslovènia, on 24 poetes d'arreu d'Europa ens vàrem reunir durant

3. QUARKpoesia és una organització sense ànim de lucre que ha decidit continuar la seva activitat al servei de la creació poètica i l'intercanvi d'idees poètiques al marge de les possibilitats o impotències dels organismes estatals, autonòmics o universitaris. Per això, reconstituïts després d'un període de descans, hem establert les següents línies d'actuació:
 - La Ciència vista pels poetes (cicle que té lloc a Cardedeu entre març i desembre del 2012, veure més informació a la web).
 - Europa és una dona (continuació).
 - Digitalització de la col·lecció de poesia «Refraccions» -llengües menys traduïdes.
 - Barcelona meeting-point Est-Oest (1a acció: *encontre de poetes de l'Amèrica Central i d'Ucraïna*).
 - Poesia Visual i micro_accions - Interdisciplinarietat o llibertat horitzontal.
 - Art Càlid (l'Art com una manera de viure).
 - Federació d'Entitats uníVersos.
4. Magdalena Horvat va néixer a Skopje el 1978. Ha treballat als diaris *Dnevnik* i *Vreme*, i ha estudiat llengua i literatura angleses a la Facultat de filologia de «Blazhe Koneski». El seu pri-

diversos dies per traduir-nos mútuament, amb l'anglès com a llengua pont. El Seminari dirigit per Iztok Osotnik per la banda eslovena i finançat amb recursos europeus gestionats pel programa *Literature across Frontiers* dirigit per Alexandra Buchner, va tenir lloc en un indret anomenat Lipica, a prop de la frontera italiana i de Trieste. Magdalena va començar a traduir poemes meus del llibre *Música i escorbut* (2001), feina que després va completar i que va resultar en una publicació trilingüe (català, anglès, macedoni) del llibre per Blesok (Skopje, 2006) a mans de l'editor Igor Isakovsky. Les versions angleses dels meus poemes havien estat elaborades per la poeta escocesa Anna Crowe, i havien estat publicades un temps a la web de Sandstone Press, des de març de 2005. Simètricament jo vaig traduir poemes de Magdalena Horvat, als quals vaig poder accedir per la versió anglesa feta per ella mateixa, i també de la feina començada al seminari de Lipica, van ser inclosos a *Europa és una dona* els poemes 'Aquí el tens, el teu', 'Deriva', i 'El problema', que transcrivim a continuació. No cal dir que el fet de conèixer a Lipica va possibilitar la comunicació necessària per a dissoldre els nombrosos dubtes.

Проблемот

Проблемот беше во моето Р. Моето Р, прегласно
за твоите уши, вознемирувачко за апсолутниот ти
слух, го изместуваше твојот центар за рамнотежа.
Моето хардрокерско Р што го тркалав по јазикот,
'ржејќи со брз допир врз непцето.

И ниту еднаш да направам нешто не ми дозволи:
Да те допрам. Проблемот беше во твоето Ш. Тоа
Ш што никогаш не ми ја чешлаше косата, туку си
стоеше исправено меѓу нас двајцата како штици
од ограда. А толку го сакав твоето

слатко, с'скаво С кое си спиеше свиено во плетена
кошница зад оградата, дури скришно не го разбудев
со кавал ко скротител-волшебник за да се извие во
S, во свечарка, или во јаже за качување до терасата
по која ноќе чекореше ко професор

Балтазар, барајќи нови шарени решенија за бурните
проблеми во Балтазарград, твојот и само твој град

mer llibre de poemes *És aquest, el teu (This Is It, Your)* va ser publicat el 2006 per *Makedonska rec*, i diversos fragments del llibre han estat inclosos a les antologies *Les primaveres porpres (The Purple Springs, Detska radost / Struga Poetry Evenings, 2006)* i *Cent poemes menys un (A Hundred Minus One Poems, Makedonska rec, 2006)*. El seus poemes, traduccions i articles han aparegut a *Apokalipsa, Blesok, Vreme, Mravka, Nashe pismo, Sovremenost i Poetry Review*. A més de *Música i escorbut* d'Anna Aguilar-Amat, ha traduït la novel·la de l'autora americana Sylvia Plath *La campana de vidre (The Bell Jar, Tri, 2006)* i la novel·la en vers de l'autora britànica Fiona Sampson intitulada *La distància entre nosaltres (The Distance Between Us, Magor, 2005)*.

за кој никогаш не успеав да добијам виза-влезница.
 Можеби проблемот, конечно, беше моето О, моето
 немање ориентација во просторот,

моето кружење околу тебе, рецитирајќи ти ги сите
 букви што ги знаев (*Аз, буки, веди...*), сите глаголи
 и именки, од природи и подмети правејќи ти прости
 реченици. Но сложени, пресложени беа за тебе.
 Прости ми. Нема да ми се повтори.

The Problem

The problem was in my R. My R, too loud for
 your ear, disturbing to your perfect pitch,
 put your sense of balance out of place. My
 hard-rock R which I rolled over my palate,
 vibrating the tip of my tongue.

And not even once did you allow me to do it:
 Touch you. The problem was in your Ш^{*}. That Ш
 that never combed my hair, but just stood there
 between the two of us like boards of some fence.
 And to think how I used to love your

sweet, hissing C sleeping curled in a wicker
 basket behind the fence, until I'd sneak in to
 wake it with a flute like a snake charmer so
 that it arched into an S, a rattlesnake, or a
 rope to take me to the terrace that

you paced all night like professor Balthazar^{**},
 thinking up solutions to the pressing problems
 of Balthazartown, your own and no-one else's
 town that never issued me an entrance visa.
 Perhaps the problem, finally, was my O,

my lack of orientation in space, my going in
 circles round you, reciting every letter I knew,
Az, Buki, Vedi^{***}, every verb and noun, inventing
 simple sentences. But you found them 2
 cmplx. 4give me. I'll stop punishing you.

* Ш – the last letter of the Macedonian alphabet, pronounced [sh].

** The main character of a Croatian TV cartoon series made in the 1970s, a scientist who solved every problem by walking around and around deep in thought, to eventually come up with the right ingredients for a magic potion that would be the solution to the particular problem.

*** The first three letters of the Glagolitic alphabet, the oldest known Slavic alphabet, invented during the 9th century by St Cyril and St Methodius in order to translate the Bible and other texts into the Slavic languages.

El problema

El problema era a la meva R. La meva R, massa forta per la teva orella, que molestava la teva tonalitat perfecte, que posava el teu sentit de l'equilibri fora de lloc. La meva R dura com una roca que rodolava al meu paladar, vibrava a la punta de la meva llengua.

I ni un sol cop em vas permetre fer-ho: tocar-te. El problema radicava en la teva III*. Aquella III que mai no em pentinava, però que s'estava allà dreta entre nosaltres dos com pals de la tanca.

I penso com jo solia estimar la teva

dolça, xiuladissa C que dormia entortolligada a un cistell de vímet rere la tanca, fins que jo entrés com una serp seductora fent un solc com una flauta i així m'arquejaria com una S, una serp de cascavell o una corda que em dugués a la terrassa que

tu passejaves tota la nit com el professor Balthazar**, discorrent solucions per als problemes acuitats de la Vila Balthazar, la teva ciutat i de ningú més que mai va expedir-me un visat d'entrada.

En darrer terme potser el problema era la meva O

la meva manca d'orientació en l'espai, el meu rondar-te, recitant-te cada lletra que sabia, Az, Buki, Vedi***, cada verb i nom, inventant frases simples. Que tanmateix trobaves massa complexos. Oblida'm⁵. Deixaré de castigar-te.

B) Un poema d'Anna Aguilar-Amat traduït al macedoni per Magdalena Horvat a través de l'anglès

Aerodinàmica

Avui, un programa infantil, m'ha recordat,
o potser m'ha ensenyat, com volen els avions.
Per la forma de l'ala, l'aire que passa per damunt
és més veloç, i així, té menys pressió que l'aire que
hi ha a sota.

* III La darrera lletra de l'alfabet Macedoni, pronunciada [sh].

** El personatge més famós de la sèrie de dibuixos animats de la TV croata dels anys 70, un científic que solucionava tots els problemes tot caminant fent voltes capficat i finalment trobava els ingredients d'una poció màgica que havia de solucionar el problema particular.

*** Les primeres tres lletres de l'alfabet Glagolitic, l'alfabet eslau més antic conegut, inventat al segle IX per St. Cyril i St. Methodius per tal de traduir la Bíblia i altres textos a les llengües eslaves.

5. Nota del traductor: 2cmlpx (el nombre –two– sona com 'too', massa) . 4give me (el nombre –four– sona com 'for' a 'forgive me', oblida'm).

Si jo fes que els meus braços tinguessin dalt i baix
i pogués córrer molt per la vora del mar i de
les coses flonges, volaria on tu ets.

Tots els llocs del meu cos són, tanmateix, rodons:
rodó el temps, rodó el cel, la soledat; la mort rodona
com un ull, com la tos. Fins i tot el meu nom
acaba com comença, cirereta d'arboç d'una tardor
ja antiga, una llavor que passa i es corseca, empetiteix,
cada cop més rodona, agafada a la branca de la por.
Caure també és volar, perdre's també és guanyar,
quan ja no compto els dies.

Aerodynamics

Today, a children's programme reminded me,
or taught me, rather, how it is that planes are able to fly.
Because of the shape of the wing, the air passing over it
moves faster and is, therefore, of lower pressure than
the air beneath it.

If I could make my arms have an upper surface and an underneath
and I could run a lot beside the sea and next to soft things,
I could fly to where you are.

But all the places on my body are round:
time is round, the sky is round, loneliness too; death
is round as an eye, as a cough. And even my name
ends the way it begins, arbutus-fruit from an autumn
that's already old, a berry that ripens and withers, shrinks,
grows rounder and rounder, gripping fear's branch.
Falling can also mean flying, and in losing myself I can find myself,
when I give up counting the days.

Аеродинамика (Aerodynamics)

Денеска, една емисија за деца ме потсети,
или поточно ме научи, како авионот може да лета.
Поради обликот на крилото, воздухот над него
се движи побрзо и затоа има понизок притисок
од воздухот под него.

Да можев рацете да си ги претворам во рамни површини, со над и под,
и да можев долго да трчам покрај морето и блиску до меки предмети,
ќе можев да долетам до таму кај што си.

Но сите делови на моето тело се заоблени:
времето заоблено, небото заоблено, а и осаменоста; смртта
е заоблена како око, како кашлица. Па дури и моето име
завршува на истата буква на која почнува, плод на есента
што веќе старее, боровинка што зрее и свенува, се збрчува,
станува сè позаоблена и позаоблена, грчевито држејќи се за гранка страв.
Паѓањето може да значи и летање, а губејќи се себеси се наоѓам себеси,
кога престанувам да ги бројам деновите.

Referències

- AGUILAR-AMAT, Anna (2011). *The role of poetry in the Transmission of divergent thinking*. Paper presented at the 7th annual Helsinki Poetics Conference, 27-28 August 2011. House of Science and Letters. Helsinki Poetics Conference 2011 works in cooperation with Nihil Interit Association, the Finnish Literary Research Society and the Poetry Moon Festival.
- BROCKMAN, John (ed.) (1996). *La tercera cultura. Más allá de la revolución científica*. Barcelona: Tusquets.
- INÉS CHÁVEZ, Adrian (2007). POP WUJ, poema mítico-histórico K'iche'. Traducció directa del manuscrit. Grupo Amanuense, Centro de Estudios Mayas, Publicaciones de la Liga Maya Guatemala. Quetzaltenango, Guatemala.

Col·lecció «Refraccions» (per any d'aparició):

- RAWAL, Sameer (2006). *Calaix de sàndal*. Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona. Català-Hindi.
- AGUILAR-AMAT, Anna (2006). *Jocs de l'oca*. Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- JOU, David (2007). *Les escriptures de l'univers*. Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona. Català-Anglès.
- AGUILAR-AMAT, Anna (ed.) (2007). *Europa és una dona*. Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona. Diverses llengües.
- AGUILAR-AMAT, Anna (ed.) (2008). *Quàntiques! 10 poetes joves en diferencial femení*. Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- CARNICER, Javier (2008). *Estuche de lijas / Capsa d'escats*. Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona.
- MORALES, Aries (2009). *Como cada jueves: poesía emergente en La Habana*. Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona. Taller-aula Nicolás Guillén de La Habana.
- PONS ALORDA, Jaume (2009). *Evidències cel·lulars: poesia emergent en català*. Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona. Taller-Escola d'estiu uniVersos.